

КОНЦЕПТ *EDUCATION*: СТРУКТУРА ТА ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ В АНГЛОМОВНОМУ МЕДІАДИСКУРСІ

Давиденко А. О.

*викладач кафедри іноземної філології
Національний авіаційний університет
пр. Любомира Гузара, 1, Київ, Україна
orcid.org/0000-0001-8499-6674
alladavid@ukr.net*

Ключові слова: *концепт, концептуальний аналіз, дискурс-аналіз, концепт EDUCATION, ядро, основа, периферія.*

Роботу присвячено дослідженню структури концепту EDUCATION в англomовному медіадискурсі. Наразі у вітчизняній науці не було здійснено ґрунтовних досліджень стосовно структури концепту EDUCATION, зокрема його функціонування саме в текстах англomовного медіадискурсу, що й зумовило актуальність цієї роботи. Мета та завдання статті полягає в поглибленні наявних підходів до поняття концепту, аналізі структури концепту EDUCATION у текстах англomовного медіадискурсу. Предметом та об'єктом дослідження є концепт EDUCATION і його структура в текстах англomовного медіадискурсу. У роботі розглянуто підходи до визначення поняття концепту, наведено теоретичні засади щодо структури концепту. Також розглянуто структуру концепту EDUCATION у текстах англomовного медіадискурсу, а саме основні його складники: ядро (архісему концепту – семантичний компонент вищого порядку, який організовує семантичне розгортання поля навколо нього), основу та периферію. Встановлено, що концепт – це результат пізнання людиною світу за допомогою різних видів діяльності та соціалізації. Він включає в себе певні компоненти, які формують цілісну картину: предметну діяльність, сенсорний досвід, мовні знання, операції з поняттями, що виникли раніше, і знання мовних одиниць. У роботі виокремлено такі складники концепту EDUCATION: 1) ядро: EDUCATION; 2) основу: EDUCATION – THE ACT OR PROCESS OF ACQUIRING KNOWLEDGE; EDUCATION – TEACHING / RESEARCHING; EDUCATION – LEARNING; EDUCATION – PEDAGOGICS / PEDAGOGICAL PRACTICE; 3) периферію: EDUCATION – SCHOOLING; EDUCATION – TRAINING; EDUCATION – DEVELOPMENT; EDUCATION – COACHING; EDUCATION – IMPROVEMENT; EDUCATION – DISCIPLINE; EDUCATION – TUTORING; EDUCATION – NURTURE; EDUCATION – TUITION; EDUCATION – ENLIGHTENMENT; EDUCATION – ERUDITION; EDUCATION – EDIFICATION; EDUCATION – E-LEARNING OR ELEARNING. Зазначено, що робота може стати підґрунтям для подальшого аналізу структури концепту EDUCATION в інших типах дискурсу, а також для контрастивного аналізу структури концепту EDUCATION у різних типах дискурсу.

THE CONCEPT OF *EDUCATION*: THE STRUCTURE AND FEATURES OF FUNCTIONING IN THE ENGLISH MEDIA DISCOURSE

Davydenko A. O.

Teacher at the Department of Foreign Philology

National Aviation University

Liubomyra Huzara ave., 1, Kyiv, Ukraine

orcid.org/0000-0001-8499-6674

alladavid@ukr.net

Key words: *concept, conceptual analysis, discourse analysis, concept EDUCATION, core, basis, periphery.*

The paper deals with the study of the structure of the concept EDUCATION in the English media discourse. Currently, the research, which is focused on the analysis of the concept EDUCATION is absent in domestic science, in particular, the research of the concept EDUCATION functioning in the texts of the English media discourse. This fact confirms the relevance of this paper. The purpose and tasks of the article are to deepen the existing approaches to the “concept”, to analyze the structure of the concept EDUCATION in the texts of the English media discourse. The subject and object of research is the concept EDUCATION and its structure in the texts of the English media discourse. The paper considers the approaches to the concept definition, as well as provides the theoretical foundations regarding the structure of the concept. Also, the structure of the concept EDUCATION in the texts of the English media discourse was considered, namely, its main components: the core (an archiseme of the concept – a semantic component of the highest order, which organizes the semantic deployment of the field around it), the basis and periphery. It was found that concepts are the result of a person’s knowledge of the world through various types of activities and socialization. It includes the certain components that form a complete picture: these are subject activity, sensory experience, language knowledge, operations with concepts that arose earlier, and knowledge of language units. In the paper, the following components of the concept of EDUCATION were identified: 1) core: EDUCATION; 2) basis: EDUCATION – THE ACT OR PROCESS OF ACQUIRING KNOWLEDGE; EDUCATION – TEACHING / RESEARCH; EDUCATION – LEARNING; EDUCATION – PEDAGOGY / PEDAGOGICAL PRACTICE; 3) periphery: EDUCATION-SCHOOLING; EDUCATION-TRAINING; EDUCATION-DEVELOPMENT; EDUCATION – COACHING; EDUCATION – IMPROVEMENT; EDUCATION – DISCIPLINE; EDUCATION – TUTORING; EDUCATION – NURTURE; EDUCATION – TUITION; EDUCATION – ENLIGHTENMENT; EDUCATION – ERUDITION; EDUCATION – EDIFICATION; EDUCATION – E-LEARNING OR ELEARNING. It was noted that the paper can become the basis for further analysis of the structure of the concept EDUCATION in other types of discourse, as well as a contrasting analysis of the structure of the concept of EDUCATION in different types of discourse.

Постановка проблеми. Феномен концепту перебуває в центрі уваги дослідників. Наразі неможливо визначити єдність думок і підходів учених до інтерпретації цього явища через ототожнення його зі словом, з одного боку, та з ідеєю – з іншого, що не пов’язано з мовними аспектами в лінгвістичних дослідженнях. У таких дослідженнях поняття «концепт» асоціюється з етнокультурною специфікою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему структури концепту розглядали такі науковці, як Н. Ф. Алефіренко, М. М. Ангелова, А. Вежбицька, С. Г. Воркачев, А. М. Приходько, Ю. С. Степанов та інші. Дослідники аналізували структуру окремих концептів, наприклад HAPPINESS, FEAR, MOTHERLAND тощо. Ґрунтовних досліджень стосовно структури концепту EDUCATION у текстах англійського медіадискурсу не було здійснено, що й зумовлює актуальність цієї роботи.

Мета та завдання статті полягає в поглибленні наявних підходів до тлумачення поняття концепту, а також у дослідженні структури концепту EDUCATION у текстах англомовного медіадискурсу.

Предмет та об'єкт дослідження становлять концепт EDUCATION і його структура в текстах англомовного медіадискурсу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Безліч лінгвістів укладають нові підходи до визначення поняття «концепт», формують класифікації його характеристики. За словами О. С. Кубрякової, класичне трактування концепту варто розуміти як «термін, що слугує для пояснення одиниць ментальних і психологічних ресурсів нашої свідомості та інформаційної структури, що відображає знання й досвід людини» [2, с. 91]. У дослідженнях Н. Д. Арутюнової поняття «концепт» має власний статус, де його використання пояснюється симбіотичним зв'язком лінгвістики з психологією та філософією [1, с. 41].

На думку вчених, концепти закодовані в людській свідомості та мають чуттєвий характер. Універсальний предметний код унікальний для кожного носія мови, адже він залежить від сенсорного досвіду людини. Одиниця універсального предметного коду – це частина поняття, що володіє ознаками яскравості, стабільності, ясності [2, с. 174].

А. М. Приходько в монографії зазначає: «Концепти – це своєрідні культурні гени, включені в генотип культури, які, імовірно, визначають феноменологічну поверхню культури, фенотип. Це інтегративна функціональна система, багатовимірні (принаймні тривимірні) ідеалізовані форми, які самоорганізуються, засновані на концептуальній (або псевдо-, або додатковій) основі та закріплені у значенні будь-якого знака: наукового терміна, слова (фрази) або більш складної лексико-граматико-семантичної структури, невербального суб'єктного (квазісуб'єктного) образу або суб'єктної (квазісуб'єктної) дії» [3, с. 16]. На думку дослідника, у вузькому розумінні концепт тлумачать як явище філософії життя, як звичайний аналог ідеологічних концепцій, закріплених у лексиці природних мов, які забезпечують стабільність і спадкоємність духовної культури етносу, тобто найважливішої культурної категорії внутрішнього світу людини. У більш вузькому сенсі під концептами розуміють семантичні утворення, що уособлюють слово та не мають однослівних еквівалентів під час перекладу іншими мовами [3, с. 20].

Отже, концепт – це результат пізнання людиною світу за допомогою різних видів діяльності й соціалізації. Він включає в себе певні компоненти, які формують цілісну картину: предметну

діяльність, сенсорний досвід, мовні знання, операції з поняттями, що виникли раніше, і знання мовних одиниць.

Говорячи про структуру концепту, можемо навести думку О. В. Цобенко, яка виділяє такі його елементи: ядро, польові центри, периферію, фрагменти.

Так, **ядро концепту** представлене компонентом, який формує поле навколо нього, – архісемаю. Архісема концепту – це семантичний компонент вищого порядку, який організовує семантичне розгортання поля навколо нього. Ядро містить найбільш важливі лексеми, вони пов'язані міцними семантичними зв'язками та утворюють синонімічні, антонімічні й гіпо-гіперонімічні групи. З огляду на передумову, що ядро є лексичним вираженням значень або семантичних особливостей компонентів концепту, воно може замінити кожен із компонентів, будучи представником концепту [4, с. 193].

Ядро характеризується максимальною концентрацією ознак створення концептів. Перехід від ядра до периферії відбувається поступово. У разі відчуження від ядра спостерігається зменшення інтенсивності або втрата ознак створення концепту. Ядро включає в себе найбільш вживані слова з інтегральним значенням [4, с. 194].

Польові центри концепту складаються з одиниць, значення яких інтегроване та розділене з ядром.

Периферія концепту складається з одиниць, значення яких найбільш віддалене від ядра. Вони деталізують і конкретизують основне значення концепту. Зазвичай, периферійні елементи існують у зв'язку з іншими поняттями, утворюючи лексико-семантичну цілісність мовної системи.

Периферійна зона набагато більша, ніж ядерна зона, за кількістю елементів. Межа між ядром та периферією, як і між іншими зонами концепту, нечітка через складні семантичні відносини між елементами концепту [4, с. 194].

Фрагменти концепту являють собою ядерну та вертикальну структуру, центром якої є периферія, семантика якої утворює окрему гіпонімічну структуру однорідного або гетерогенного складу.

Таким чином, у мовознавстві виокремлюють такі структурні елементи концепту, як ядро, польові центри, периферія, фрагменти концепту. У нашій роботі увагу буде сфокусовано на дослідженні особливостей наповнення концепту EDUCATION у текстах медіадискурсу.

Ядром концепту є власне лексема EDUCATION.

До структури основи, або **польового центру**, концепту було віднесено такі лексичні одиниці та словосполучення:

1. EDUCATION – THE ACT OR PROCESS OF ACQUIRING KNOWLEDGE:

Avital knowledge gap about England's environment has been uncovered by soil campaigners [5].

Так, до основи концепту EDUCATION було віднесено таку лексему, як **knowledge**, з огляду на те, що знання є основою освіти.

2. EDUCATION – TEACHING/RESEARCHING.

As fights go, this one is desperately ill-matched – in one corner, young people fighting to change what they're taught; in the other, the academics who've built careers researching and teaching the subject [5].

До основи концепту було віднесено такі лексеми, як **researching**, **teaching**, з огляду на те, що такі процеси є найголовнішими в системі освіти.

3. EDUCATION – LEARNING.

NI Apprenticeship Week: 'You're earning as you're learning' [5].

Learning також є одним з основних процесів системи освіти, а отже, його було віднесено до основи концепту EDUCATION.

4. EDUCATION – PEDAGOGICS / PEDAGOGICAL PRACTICE.

"Women driving cars will transform traffic safety into a pedagogical practice which will reduce human and economic losses caused by accidents", Prince Abdulaziz bin Saud bin Nayef was quoted as saying by his ministry's Twitter feed [5].

Концепт EDUCATION має в основі також лексеми PEDAGOGICS / PEDAGOGICAL PRACTICE, на яких будується освітній процес.

5. EDUCATION – TRAINING.

Director general for Justice and Home Affairs, Kate Briden, said the newly trained instructors will now be able to "provide a more efficient and effective way to deliver the training" [5].

Training – важливий процес системи освіти, саме тому тренування було віднесено до основи концепту EDUCATION.

Таким чином, основа концепту EDUCATION включає в себе такі елементи, як EDUCATION – THE ACT OR PROCESS OF ACQUIRING KNOWLEDGE; EDUCATION – TEACHING/RESEARCHING; EDUCATION – LEARNING; EDUCATION – PEDAGOGICS / PEDAGOGICAL PRACTICE; EDUCATION – TRAINING.

Розглянемо також наповнення периферії концепту EDUCATION у текстах медіадискурсу. Серед елементів периферії було виокремлено такі:

6. EDUCATION – SCHOOLING.

Aliou, nine, attends a special school near Neath and still faces major disruption to his schooling [5].

Schooling – один із процесів системи освіти, а отже, лексему було віднесено до елементів периферії.

7. EDUCATION – DEVELOPMENT.

A quarter of today's UK children are living in families which pose more than one risk to their educational development, a study says [5].

Educational development – результат процесу освіти, оскільки розвиток є наслідком ефективного процесу освіти.

8. EDUCATION – COACHING.

Speaking to the 5 Live Boxing podcast, Davison said: "I feel like the level of coaching is poor in this country. They're lazy – that's the reality of it. I outwork them – that's the reality of it" [5].

Лексема **coaching** також стосується процесу освіти, а отже, її було віднесено до периферії концепту EDUCATION.

9. EDUCATION – IMPROVEMENT.

The process of improvement is obvious [5].

Improvement – покращення, як і розвиток, є результатом ефективного впровадження освіти. Отже, лексичну одиницю було віднесено до периферії концепту EDUCATION.

10. EDUCATION – DISCIPLINE.

This year we have five new disciplines, which are interesting for young people [5].

Discipline – різновид освітніх програм. Отже, лексичну одиницю було також віднесено до периферії концепту EDUCATION.

11. EDUCATION – TUTORING.

England's schools will receive funding for support through a national tutoring programme to run for up to three years [5].

Tutoring – різновид способів здійснення викладання, а отже, лексичну одиницю було віднесено до концепту EDUCATION.

12. EDUCATION – NURTURE.

A recent study by experts from Queen's University found that pupils in nurture groups made notable improvements [5].

Nurture – один зі способів здійснення викладання, виховання, належить до соціальної сторони процесу освіти. Тому лексичну одиницю було віднесено до концепту EDUCATION.

13. EDUCATION – TUITION.

Extra cash for Scottish schools to fund free music tuition [5].

Tuition – це лексема, що має значення як «оплата за навчання», так і власне «навчальний процес». Отже, лексему було віднесено до концепту EDUCATION.

14. EDUCATION – ERUDITION.

A huge loss to his family and friends and to the UK Marbles campaign, which he has steered with such passion and erudition [5].

Ерудиція – **erudition** – також є результатом процесу освіти, оскільки ерудиція підвищується у процесі отримання освіти.

15. EDUCATION – EDIFICATION.

Perhaps it would talk for the edification of your honour? [5].

У цьому випадку було застосовано такий елемент периферії концепту EDUCATION,

як *edification*, який є синонімом до концепту EDUCATION.

16. EDUCATION – E-LEARNING OR ELEARNING.

“That needs to grow a whole lot. We feel that a very strong public and private partnership is needed to move us towards e-learning completely” [5].

E-learning – різновид навчання, який входить до периферії концепту EDUCATION.

Групу фрагментів концепту представлено лексемою, яка репрезентує концепт лише в непрямому значенні, зокрема:

17. EDUCATION – ENLIGHTENMENT.

The years of college were a kind of enlightenment for me [5].

У цьому випадку *enlightenment* також є результатом процесу освіти, оскільки в результаті процесу освіти настає просвітлення.

Отже, до периферії концепту було віднесено такі складники: EDUCATION – SCHOOLING; EDUCATION – DEVELOPMENT; EDUCATION – COACHING; EDUCATION – IMPROVEMENT; EDUCATION – DISCIPLINE; EDUCATION – TUTORING; EDUCATION – NURTURE; EDUCATION – TUITION; EDUCATION – ENLIGHTENMENT; EDUCATION – ERUDITION; EDUCATION – EDIFICATION; EDUCATION – E-LEARNING OR ELEARNING.

Встановлену внаслідок проведеного аналізу структуру концепту EDUCATION англomовного медіадискурсу представлено на рис. 1.

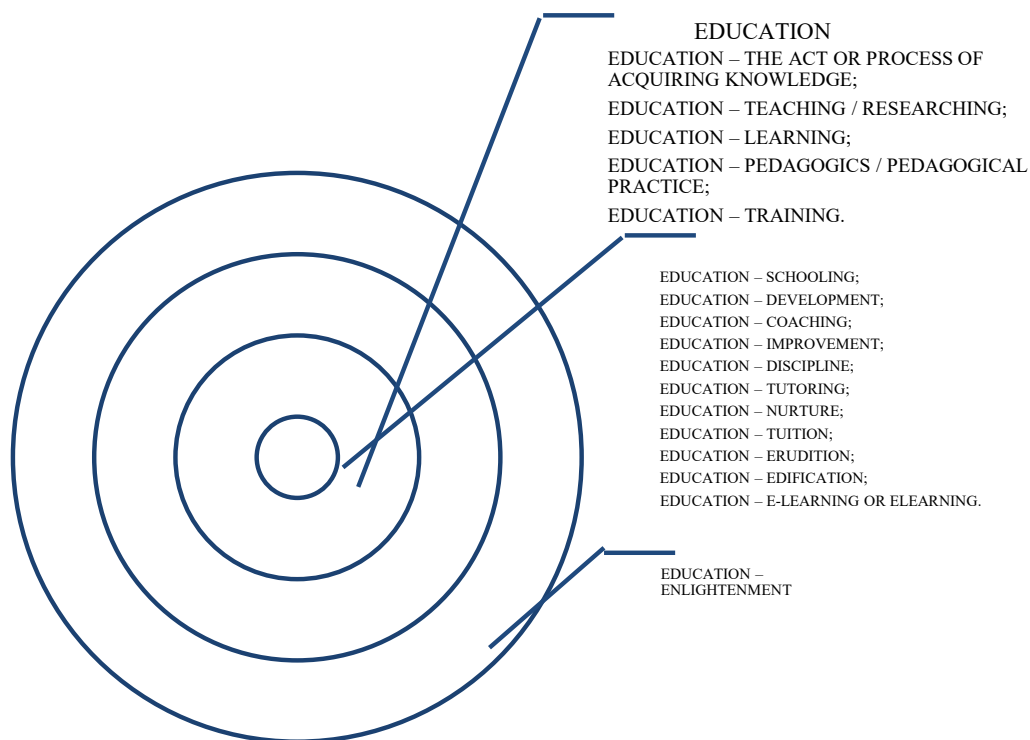

Рис. 1. Структура концепту EDUCATION в англomовному медіадискурсі

Висновки та перспективи подальших розробок у цьому напрямі. Отже, у межах дослідження виокремлено такі складники концепту EDUCATION:

I. Ядро: EDUCATION.

II. Основу:

1) EDUCATION – THE ACT OR PROCESS OF ACQUIRING KNOWLEDGE;

2) EDUCATION – TEACHING / RESEARCHING;

3) EDUCATION – LEARNING;

4) EDUCATION – PEDAGOGICS / PEDAGOGICAL PRACTICE;

5) EDUCATION – TRAINING.

III. Периферію:

6) EDUCATION – SCHOOLING;

7) EDUCATION – TRAINING;

8) EDUCATION – DEVELOPMENT;

9) EDUCATION – COACHING;

10) EDUCATION – IMPROVEMENT;

11) EDUCATION – DISCIPLINE;

12) EDUCATION – TUTORING;

13) EDUCATION – NURTURE;

14) EDUCATION – TUITION;

15) EDUCATION – ERUDITION;

16) EDUCATION – EDIFICATION;

17) EDUCATION – E-LEARNING OR ELEARNING.

IV. Фрагменти концепту, що представлені таким складником:

18) EDUCATION – ENLIGHTENMENT.

Перспективи подальших розробок полягають у можливості дослідження структури концепту EDUCATION в інших дискурсах, зокрема науковому, художньому тощо. Перспективи дослідження зумовлені також можливістю проведення контрастивного аналізу структури концепту EDUCATION у різних типах дискурсів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арутюнова Н. Д. Лингвистический энциклопедический словарь. Москва : Диджитал, 2006. 459 с.
2. Краткий словарь когнитивных терминов / Е. С. Кубрякова, В. З. Демьянков, Ю. Г. Панкрац, Л. Г. Лузина; под общ. ред. Е. С. Кубряковой. Москва : Издательство Московского государственного университета, 1996. 245 с.
3. Приходько А. Н. Концепты и концептосистемы. Днепропетровск : Бела Е. А., 2013. 307 с.
4. Цобенко О. В. Структура лексико-семантичного поля «ювелірні прикраси» в англійській мові. *Записки з романо-германської філології*. 2014. Вип. 1 (32). С. 192–197.
5. News. BBC. URL: <https://www.bbc.com/news>

REFERENCES

1. Arutyunova, N. D. (2006). *Lingvisticheskiy entsiklopedicheskiy slovar'* [Linguistic Encyclopedic Dictionary]. Moscow : Didzhital, 459 p. [in Russian]
2. Kubryakova, E. S. (ed.) (1996). *Kratkiy slovar' kognitivnykh terminov* [Concise Dictionary of Cognitive Terms]. Moscow : Moscow State University Publishing House, 245 p. [in Russian]
3. Prikhod'ko, A. N. (2013). *Kontsepty i kontseptosistemy* [Concepts and concept systems]. Dnipropetrovsk : Belaya E. A., 307 p. [in Russian]
4. Tsobenko, O. V. (2014). *Struktura leksyko-semantychnoho polia "yuvelirni prykrasy" v anhliiskii movi* [The structure of the lexical-semantic field "jewelry" in the English language]. *Zapysky z romano-hermanskoi filolohii – Notes on Romano-Germanic philology*, iss. 1 (32), pp. 192–197. [in Ukrainian]
5. News. BBC. Retrieved from: <https://www.bbc.com/news> [in English]